

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა

საქართველოს სახელით

საქმე №2/ზ-1269-17

11 ივლისი, 2018

წელი

ქ.

ქუთაისი

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო
სამოქალაქო საქმეთა პალატა

თავმჯდომარე: ლაურა მიქავა
მოსამართლეები: ირმა პერანიძე
ნანა კალანდაძე

სხდომის მდივანი - მირანდა ირემაძე

აპელანტი

- ს-----

წარმომადგენელი

- ხ----- უ---ე

მოწინააღმდეგე მხარე

- ა-----, ლ-----

წარმომადგენლები

- თ----- მ---ი, კ--- ს---ე

დაინტერესებული პირი

- ს-----

- ნ---- ბ-----ე

წარმომადგენელი

- ნი-ო ლ-----ე

ფსიქოლოგი

დავის საგანი - შვილთან და შვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრა

**გასაჩივრებული
გადაწყვეტილება**

- ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს
2017 წლის 16 ოქტომბრის
გადაწყვეტილება

1. აპელანტის მოთხოვნა: გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით ბავშვთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრის ნაწილში ამ---- და ლი--- დ-----ების სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

**2. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნებზე მითითება
გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწი---**

- ს-----ს სარჩელი დაკმაყოფილდა;
- ამ----ი დ-----ს არასრულწლოვანი შვილს 2012 წლის 9----- დაბადებულ ლ-----ს სასარგებლოდ დაეკისრა ალიმენტის თვეში 200 ლარის გადახდა, სასამართლოში სარჩელის შემოტანის დღიდან - 2016 წლის 20 დეკემბრიდან ლ-----ს სრულწლოვანებამდე;
- ამ----ი დ-----ს ს-----ს სასარგებლოდ დაეკისრა 19000 აშშ დოლარის ექვივალენტი ლარის გადახდა;
- ამ----ი დვ-----ს სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ;
- ამ----ი დ-----ს არასრულწლოვან შვილთან ურთიერთობისათვის განესაზღვრა დრო, გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან პირველი სამი თვის განმავლობაში ყოველი კვირის შაბათი დღის 12 სათიდან 18 საათამდე და კვირა დღის 12 საათიდან 15 საათამდე ქ----- ტერიტორიაზე, სამი თვის გასვლის შემდეგ ყოველი კვირის პარასკევი დღის 18 საათიდან კვირა დღის 12 საათამდე, მამის საცხოვრებელ სახლში წაყვანის უფლებით. ასევე მამას მიეცეს უფლება ყოველწლიურად, წელიწადში ორჯერ, საზაფხულო არდადეგებზე ორი კვირის ვადით 15 ივლისიდან 30 ივლისის ჩათვლით და ზამთრის არდადეგებზე 8 იანვრიდან 15 იანვრის ჩათვლით, წაიყვანოს შვილი--- დვ----- თავის საცხოვრებელ სახლში. ბავშვის წაყვანას და დაბრუნებას უზრუნველყოფს მამა ამ----ი დვ-----;
- ლ-----ს სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და მას შვილს შვილთან ლი--- დ-----თან ურთიერთობისათვის განესაზღვრა ყოველი კვირის შაბათი დღე 12 სათიდან 18 საათამდე ქ----- ტერიტორიაზე.
- ამ----ი დ-----ს სო----- ფა-----ს სასარგებლოდ დაეკისრა მოსარჩელის მიერ გადახდილ სახელმწიფო ბაჟი 1511 ლარი და ადვოკატის მომსახურების თანხა 200 ლარი;
- სო----- ფა-----ს ამ----ი დვ-----ს სასარგებლოდ დაეკისრა მოსარჩელის მიერ გადახდილ სახელმწიფო ბაჟის თანხა 100 ლარი.

დასკვნები ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით

2.1. ლ----- არის ს-----ს და ამ----ი დვ-----ს შვილს,

დაბადებული 2012 წლის 9-----.

2.2. სო----- ფა----- და ამ----ი დვ----- რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფებოდნენ 2011 წლიდან, მათი ქორწინების რეგისტრაცია შეწყდა 2014 წლის 17 ოქტომბერს.

2.3. მცირეწლოვანი ლ----- ცხოვრობს დედასთან ერთად ქ-----, ხოლო მამა ამ----ი დვ-----, ასევე ბებია ლ----- ვ---- მუნიციპალიტეტის სოფელ დ-----.

2.4. 2014 წლის 09 ოქტომბერს ამ----ი დვ----- და ს----- წერილობით შეთანხმდნენ, შვილთან ურთიერთობის წესზე, კერძოდ, მამას შეეძლო კვირაში ორი დღე შეხვედროდა შვილს და გაესეირნებინა იგი თავისი შეხედულებისამებრ.

2.5. 2016 წლის 20 დეკემბერს სო----- ფა-----მ განცხადებით მიმართა ქ----- სასამართლოს და მოითხოვა დამცავი ორდერის გამოცემა ამ----ი დვ-----ს მიმართ, სო----- ფა-----სთან და შვილთან ლი--- დ-----თან მიახლოების, ასევე ნებისმიერი ფორმით კომუნიკაციის აკრძალვის პირობით. სასამართლომ 2016 წლის 30 დეკემბერს გამოსცა დამცავი ორდერი, რომლითაც დაადგინა ამ----ი დვ-----ს მხრიდან ფსიქოლოგიური ძალადობა სო----- ფა-----ს მიმართ, ხოლო ლ-----ს მიმართ რაიმე სახის ძალადობა დადასტურებული ვერ იქნა. დამცავი ორდერი ძალაში დარჩა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 10 იანვრის განჩინებით;

2.6. ს-----მ ქ----- სასამართლოს გარდა, მისი და მისი შვი---ს ლ-----ს ამ----ი დვ-----ს მხრიდან დასაცავად, მიმართა ქ----- პროკურატურას და ქუთაისის ს----- საგენტოს, ასევე მიმართა ორგანიზაციას „---- ს-----“ ზრუნავს ბავშვის განვითარებასა და კეთილდღეობაზე“, შვი---ს ლ-----ს ფსიქოლოგიური მდგომარეობის გამოკვლევისმიზნით, რისი მიზეზიც მისივე განმარტებით, გახდა ბავშვის მომეტებული შფოთვა და სტრესი. 2017 წლის 22 იანვარს ფსიქოლოგის ლ--- მ-----ის მიერ გაკეთებული დასკვნით, ბავშვთან იკვეთებოდა მამის მხრიდან არაეთიკური მოპყრობის ძლიერი ნიშნები, ყოფილ მეუღლესთან თუ მის ოჯახთან უთანხმოების გამო, რაც ძლიერად მოქმედებდა ბავშვის ემოციებზე და ცხადყოფდა, რომ დედის მიერ მიწოდებული ი-ფორმაცია არ უნდა ყოფი---ყო გადაჭრაბებული. გამოკვლევა ჩატარდა მხოლოდ ს-----სთან და ლი--- დ-----თან კომუნიკაციის გზით, ამ----ი დ-----ს ფსიქოლოგი არ შეხვედრია, თუმცა დაადგინა, რომ მას ესაჭიროებოდა ფსიქოთერაპიის კურსის გავლა;

2.7. დადგენილია, რომ კვლევა ჩატარა ი----- ცენტრმა, რომლის 2017 წლის 24 იანვრის დასკვნაში მითითებულია შემდეგი: ლი—დვ----- ცხოვრობს დედასთან და ბებიასთან ერთად ერთოთახიან ბინაში, სადაც საყოფაცხოვრებო პირობები დამაკმაყოფილებელია. ლი—დ-----ს მამაზე საუბარი არ სურს, ყოველთვის სხვა თემაზე გადააქვს საუბარი, მისი დედის განმარტებით, ბავშვი ხშირად დაძაბულია, აქვს დედის დაკარგვის შიში, რაც გამოიხატება მშფოთვარე ძილში. 2016 წლის 23 დეკემბერს პოლიციის მ----- განყოფილებაში განხორციელდა ლ-----ს დაკითხვა, ბებიის მხრიდან ბავშვზე შესაძლო ფიზიკური ძალადობის საკითხზე. 2016 წლის 28 დეკემბერს ქ. თბი—სში სსიპ ლ----- ბიუროში არასრულწლოვანს ჩაუტარდა ექსპერტიზა, რა დროსაც მოხდა ბავშვის ვიზუალური დათვალიერება. 2016 წლის 28 დეკემბერს ს-----მ მიმართა ი----- ცენტრს მამის მხიდან შვი—ს მიმართ ფსიქო-ემოციური ძალადობის განხორციელების შესახებ. 2016 წლის 30 დეკემბერს სო----- ფა-----ს განცხადების საფუძველზე ქ----- სასამართლომ გამოსცა დამცავი ორდერი ამ-----ი დვ-----ს მიმართ ექვსი თვის ვადით. ს-----ს განმარტებით, მამისაგან დაბრუნებული ლ----- დედას ეუბნებოდა: „მამამ მითხრა დედა მიგატოვებსო, დედა ჩემთვის ხომ იცოცხლებ“ და ა. შ. ს----- თვლის, რომ ამ-----ი დვ----- ფსიქიურად გაუწონასწორებელი, აგრესიული და არადექვატური ადამიანია, ბავშვთან მამის ურთიერთობა საშიშია. აღნიშნული განმარტებებიდან გამომდინარე, ი----- ცენტრის სოციალურმა მუშაკმა მიიჩნია, რომ ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობის შეფასების და მშობლებთან მისი დამოკიდებულების განსაზღვრის მიზნით, მიზანშეწონი— იყო ფსიქოლოგის ჩართვა კვლევაში, ასევე აუცილებლად იქნა მიჩნეული მშობლების კონსულტირება ფსიქოლოგის მხრიდან, მათ მიერ შექმნი— კონფლიქტური გარემოს შენარჩუნების შემთხვევაში, არასრულწლოვანის ფსიქო-ემოციური მდგომარეობის მიმართ მოსალოდნელი რისკების ადექვატურად გათვითცნობიერების მიზნით.

2.8. ი----- ცენტრის ფსიქოლოგის მიერ ლი— დვ-----ს მამასთან დამოკიდებულების განსაზღვრის მიზნით ჩატარებულ ფსიქოლოგიური გამოკვლევების შედეგებით, რომელიც მომზადებულია 2017 წლის 09 მარტს, გამოვლენი— იქნა, რომ ბავშვს მამა ენატრება და გამოთქვამს მასთან ურთიერთობის სურვილს. ფსიქოლოგის მითითებით, უფრო ღრმა კვლევისათვის მიზანშეწონი— იყო მათ შორის უშუალო კომუნიკაციის პროცესზე დაკვირვება. ამ მიზნით ფსიქოლოგის მიერ დაიგეგმა მათი ერთობლივი შეხვედრა, რაზეც მეორე მხარე ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე დათანხმდა. ბავშვი მამას ხალისით შეხვდა („ძალიან

მინდა მამის ნახვა“), ჩაეხუტა, დაინტერესდა მამის მიტანი— საჩუქრებით. „მიტო მომიტანე ამდენი რაღაცეები, ალბათ მოგენატრე“ - ასეთი კომენტარი გაუკეთა ლი—კომ მამის მიერ საჩუქრების გადაცემის მომენტს. მამას და შვილს შორის ურთიერთობა დადებითი ემოციების ფონზე წარიმართა, ლი—კომ სურვი— გამოთქვა, რომ მამასთან მანქანაში ჩამჯდარიყო, თუმცა ბოლოს შეთანხმდნენ, რომ მამას დაემშვიდობებოდა და ბებიასთან დაბრუნდებოდა. მამამ ფსიქოლოგთან ვიზიტისას უარყო, რომ ბავშვის თანდასწრებით ყოფი— ცოლი დაუდანაშაულებია მასთან მიმართებაში რაიმე ფორმით, თუმცა აღნიშნა, რომ მას ჰქონია ბავშვთან საუბარი იმაზე, რომ ისინი შერიგდებიან და სამივე ერთად იცხოვრებს. ამ თვალსაზრისით გასათვალისწინებელია შემდეგი: ბავშვისათვის არარეალური მოლოდინების შექმნა გარკვეულ საფრთხეებთან არის დაკავშირებული. იმან, რომ მამა გამოხატავდა ოჯახის აღდგენის სურვილს, ხოლო დედა ამის წინააღმდეგი იყო, ბავშვზე ნეგატიურად იმოქმედა. გოგონას თვალში დედა მამასთან მიმართებაში დამნაშავესთან ასოცირდება. სწორედ ამიტომ ჰქონდა მწვავე რეაქცია მამისაგან დაბრუნებულ ლი—კოს დედასთან დაკავშირებით. მსგავს სიტუაციაში მშობლებს უნდა ჰქონდეთ შეთანხმებული სტრატეგია და ბავშვს მიეწოდოს სწორი ინფორმაცია, რათა არ მოხდეს რომელიმე მხარის დადანაშაულება მეორე მხარის სასარგებლოდ. ფსიქოლოგმა მხარეებს გაუწია შემდეგი რეკომენდაცია: რამდენადაც ბავშვთან არსებობდა სერიოზული სტრესული გამოცდილება, რაც ზემოთაღნიშნული მიზეზებით იყო განპირობებული, ლი—კოს ფსიქიკური ჯანმრთელობის შენარჩუნების მიზნით მიზანშეწონი— იყო, რომ მშობლებს ბავშვთან ურთიერთობის პირობებში შეენარჩუნებინათ ნეიტრალური პოზიციები ერთმანეთთან მიმართებაში. ფსიქოლოგმა მიუთითა, შემდეგი: მამამ უნდა გააცნობიეროს, რომ მოვლენების არასწორად შეფასება დედასთან დაკავშირებით და არარეალური მოლოდინების შექმნა სერიოზულად დააზარალებს ბავშვის ფსიქიკას. ყოვლად დაუშვებელია ბავშვის წარმოსახვაში დედისაგან დამნაშავეს ხატის შექმნა. ამიტომ ლი—კოს მამასთან ურთიერთობის პირობებში დედა უნდა განიხილებოდეს მხოლოდ დადებით კონტექსტში;

2.9. სასამართლოს დავალებით, ს----- სააგენტოს ვ--- რაიონული განყოფილების მიერ შესწავლი— იქნა ამ----ი დვ-----ს ოჯახური გარემო, 2017 წლის 01 თებერვლის დასკვნით, 2015 წლიდან ლ----- ცხოვრობს დედის ოჯახში, მაგრამ მთელი ამ პერიოდის განმავლობაში მამას ჰქონდა სისტემატური ურთიერთობა შვილთან. მშობლებს შორის არსებული შეთანხმების საფუძველზე მამა შვილს ნახულობდა კვირაში ორი დღე დი—დან საღამომდე. ამ----ი დვ----- არის ი-დ.მეწარმე, დაკავებულია ავტონაწილების რეალიზაციით, აქვს რეგულარული შემოსავალი. ამჟამინდელი მდგომარეობით მისი ოჯახი შეძლებს ბავშვს, მათთან ყოფნის შემთხვევაში, შეუქმნას აღზრდა- განვითარებისათვის და ძირითადი საჭიროებების დაკმაყოფილებისათვის სასურველი, თბი—

- და მზრუნველი გარემო. მშობლები უნდა ეცადონ მათ შორის არსებული დაძაბული ურთიერთობა უარყოფითად არ აისახოს ბავშვის ემოციურ და სოციალურ განვითარებაზე, მათ უნდა უნდა შეუქმნან ბავშვს ემოციური კომფორტის განცდა და ორივე მშობელთან ურთიერთობის საშუალება, რაც მომავალში მის ფიზიკურ, ემოციურ, კოგნიტურ და სოციალურ განვითარებას შეუწყობს ხელს;

2.10. შპს ქ. ქ----- ცენტრის მიერ გაცემული ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობით, ამ-----ი დვ-----ს გამოკვლევით, მის ფსიქიკურ სფეროში ნორმიდან გადახრის ნიშნები არ ვლინდება;

2.11. 2017 წლის 2 მარტს ქ----- სასამართლოს მიერ გამოცემული იქნა დროებითი განკარგულება, რომლის საფუძველზეც ამ-----ი დ-----ს შვილთან ურთიერთობისათვის განესაზღვრა დრო. დროებითი განკარგულება სრულდებოდა დაბრკოლების გარეშე.

2017 წლის სექტემბერში ამ-----ი დ-----მა განცხადებით მიმართა ქ----- პროკურატურას, ლ-----ს მიმართ ფიზიკური ძალადობის ფაქტზე. მცირეწლოვანს ჩაუტარდა ექსპერტიზა დაზიანებების დადგენის მიზნით. როგორც მხარეთა ახსნა- განმარტებებიდან ირკვევა, ამ-----ი დვ----- მიიჩნევდა, რომ დაზიანებები მის შვილს მიაყენა ბებიამ (დედის დედამ), რომელმაც კიბიდან უბიძგა. ექსპერტიზის ჩატარების შემდეგ ლი— დ-----მა აღარ ისურვა მამასთან ურთიერთობა, შესაბამისად, კვლავ შესრულდა სასამართლოს დროებითი განკარგულება.

2.12. სასამართლო სხდომაზე გამოკითხული იქნა თავად ლ-----, რომელმაც განმარტა, რომ იგი მამაზე გაბრაზებული იყო, რადგან წაქცევის შემდეგ მიღებულ დაზიანებებზე, რაშიც ბრალი არ მიუძღოდა ბებიას, მოტყუებით გადაუღო სურათები, რის შემდეგაც წაიყვანეს ექსპერტიზაზე. მანვე განმარტა, რომ აღარ აპირებს მამასთან შერიგებას, რადგან იგი „ატირებს დედას“;

2.13. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ს-----მ ვერ დაადასტურა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მცირეწლოვანი ლ-----ს ურთიერთობა მამასთან საშიში და მისთვის ზიანის მომტანია, ასევე არ იკვეთება ბებიასთან ურთიერთობის ხელისშემშლელი ფაქტორები. გამოკვლეული ფსიქოლოგიური და სოციალური ორგანოს დასკვნები, მცირეწლოვანთან გასაუბრება და მხარეების ახსნა-განმარტებები ცხადყოფს, რომ მშობლების დაშორების შემდეგ, ბავშვს მამასთან ჰქონდა ძალიან კარგი ურთიერთობა, აღნიშნულის წინააღმდეგი არც თავად ს----- იყო, იგი წერილობით შეუთანხმდა ყოფილ მეუღლეს შვილთან ურთიერთობის დღეებზე. მიუხედავად ამისა, ამ-----ი დვ----- ცდილობდა ს-----სთან შერიგებას და მისი სურვილების

შესახებ ესაუბრებოდა ბავშვს, რათა გარკვეულწილად იგი გამოეყენებინა მიზნის მისაღწევად. ბავშვზე ზეგავლენის მოხდენის მცდელობამ გააღიზიანა ს----- და მხარეებს შორის დაძაბა ურთიერთობა. მიუხედავად სასამართლოში მიმდინარე დავისა, მცირეწლოვანი ინარჩუნებდა მამასთან პოზიტიურ ურთიერთობას, თუმცა დედის ემოციამ მამის მიმართ გავლენა მოახდინა მასზე, სწორედ ამიტომ განაცხადა სასამართლო პროცესზე, რომ მამა ატირებს დედას, რასაც არ აპატიებს. აღნიშნულს დაემატა ამ-----ი დვ-----ს მიმართვა პროკურატურისადმი ლ-----ს ბებიის წინააღმდეგ (რასაც მცირეწლოვანი, მიუხედავად მისი ასაკისა, არ ამართლებს და დაუსაბუთებლად მიიჩნევს), რამაც ბავშვს მამის მიმართ გაუჩინა ნეგატიური დამოკიდებულება. მიუხედავად ამისა, სასამართლოს მიაჩნია, რომ მამა-შვილს ასევე ბებიის და შვილ-შვილს ურთიერთობა საზიანო არ იქნება ლ-----სთვის, მისი გაბრაზება არის დროებითი ხასიათის და ამ დამოკიდებულების შეცვლა შესაძლებელია ორივე მშობლის ძალისხმევით. აღნიშნულს ადასტურებს წარმოდგენილ ფსიქოლოგიური დასკვნებიც, რომლის მიხედვითაც ლილ- დ-----ს ძალიან უყვარს მამა, ძველი ურთიერთობის აღსადგენად კი გადაულახავი დაბრკოლება არ გამოკვეთილა.

დასკვნები სამართლებრივ გარემოებებთან დაკავშირებით (სამართლებრივი გარემოებები მითითებულია გასაჩივრებულ ნაწილში)

2.14. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1198-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების შესაბამისად, მშობლები უფლებამოსილნი არიან, ალზარდონ თავიანთი შვილები, იზრუნონ მათი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისათვის, ალზარდონ ისინი საზოგადოების ღირსეულ წევრებად, მათი ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით. მშობლებს აქვთ ბავშვის რჩენის ვალდებულება;

2.15. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლის თანახმად, შვილების მიმართ მშობლებს თანაბარი უფლება-მოვალეობები აქვთ. ამავე კოდექსის 1198-ე მუხლით, მშობლები უფლებამოსილნი არიან, ალზარდონ თავიანთი შვილები, იზრუნონ მათი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისათვის, ალზარდონ ისინი საზოგადოების ღირსეულ წევრებად, მათი ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით. მშობლებს აქვთ ბავშვის რჩენის ვალდებულება. მშობლებს უფლება აქვთ, განსაზღვრონ, თუ ვისთან და სად უნდა იცხოვროს შვილმა. მშობლებს ევალებათ, დაიცვან თავიანთი არასრულწლოვანი შვილების უფლებები და ინტერესები, რაც მოიცავს შვილების ქონების მართვასა და გამოყენებას. მშობლებს ენიჭებათ უფლება და ეკისრებათ ვალდებულება, ჰქონდეთ ურთიერთობა თავიანთ შვილებთან, განსაზღვრონ თავიანთი შვილებთან მესამე პირთა ურთიერთობის უფლება;

2.16. ამავე კოდექსის 1201-ე მუხლით, თუ განქორწინების გამო ან სხვა მიზეზით მშობლები ცალ-ცალკე ცხოვრობენ, მათ შეთანხმებაზეა დამოკიდებული, თუ ვის ექნება უფლება, გადაწყვიტოს, ვისთან უნდა ცხოვრობდეს არასრულწლოვანი შვილი—. შეუთანხმებლობის შემთხვევაში დავას იმის თაობაზე, თუ ვისთან უნდა ცხოვრობდეს არასრულწლოვანი შვილი—, წყვეტს სასამართლო ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით. ამ შემთხვევაში მშობლის უფლება, იყოს ბავშვის წარმომადგენელი სასამართლო დავასთან მიმართებით, შეჩერებულია. მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო ნიშნავს ბავშვის წარმომადგენელს, რომელიც საქმის სასამართლოში განხილვის დროს ბავშვის ინტერესებს წარმოადგენს;

2.17. ამავე კოდექსის 1202-ე მუხლით, მშობლებს თანაბრად აქვთ ყველა უფლება და მოვალეობა თავიანთი შვილების მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი განქორწინებული არიან ან ცალ-ცალკე ცხოვრობენ. ამავე კოდექსის 1203-ე მუხლით, პაპასა და ბებიას უფლება აქვთ, ურთიერთობა იქონიონ თავიანთ არასრულწლოვან შვილთან—შვილებთან მაშინაც, როცა ისინი უშუალოდ არ მონაწილეობენ შვილთან—შვილების აღზრდაში. თუ მშობლები ან მეურვე/მზრუნველი უარს ეუბნებიან პაპასა და ბებიას შვილთან—შვილებთან ურთიერთობაზე, სასამართლოს შეუძლია დაავალდებულოს მშობლები ან მეურვე/მზრუნველი, საშუალება მისცენ პაპასა და ბებიას, ურთიერთობა იქონიონ შვილთან—შვილებთან სასამართლოს მიერ დადგენი— წესით, თუ სასამართლო დაადგენს, რომ ეს ხელს არ შეუშლის ბავშვების ნორმალურ აღზრდას და ცუდ გავლენას არ მოახდენს მათზე;

2.18. მითითებული საკანონმდებლო დანაწესების ანალიზი იძლევა ცალსახა დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას, რომ მშობელთა უპირველესი მოვალეობაა ბავშვის ჰარმონიული აღზრდა-განვითარება, ოჯახური გარემოს შექმნა და ამ კუთხით მისაღები ნებისმიერი გადაწყვეტილებისას უპირატესობა არასრულწლოვანის ჭეშმარიტ ინტერესებს ენიჭება;

2.19. განსახილველ შემთხვევაში ლ----- არის ს-----ს და ამ----- ი დვ-----ს შვილი—, დაბადებული 2012 წლის 9-----, მშობლების განქორწინების გამო, რომლებიც ცხოვრობენ ცალ-ცალკე, მცირეწლოვანი ცხოვრობს დედასთან, მამა ამ-----ი დვ----- და ბებია ლ----- კი ითხოვენ მასთან ურთიერთობის დროს განსაზღვრას, საცხოვრებელ სახლში წაყვ----- და ღამისთევის უფლებით, რასაც არ ეთანხმება დედა ს-----;

2.20. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმახორციელებელი, - სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ა----- თუ საკანონმდებლო ორგანოები -

უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას;

2.21. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-9 მუხლის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილი—ს საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს;

2.22. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის შესაბამისად „ბავშვს, მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმწიფებლობის გამო, ესაჭიროება სპეციალური დაცვა და ზრუნვა, შესატყვისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით, როგორც დაბადებამდე, ისე დაბადების შემდეგ, ბავშვის დაცვისა და ჰარმონიული განვითარების საქმეში მნიშვნელოვანია ყოველი ხალხის ტრადიციებისა და კულტურული ფასეულობების გათვალისწინება“. როგორც საქართველოს კანონმდებლობა, ისე საერთაშორისო სამართლის ნორმები, მკაფიოდ ასახავს და მიუთითებს ბავშვთან ურთიერთობის წესების დადგენისას მშობლების თანაბარ უფლებებსა და მოვალეობებს ბავშვთან მიმართებით;

2.23. სასამართლომ გაიზიარა მცირეწლოვანი ლ-----ს წარმომადგენლის (სოც. სააგენტოს წარმომადგენლის) პოზიცია იმასთან დაკავშირებით, რომ მშობლებს უნდა ჰქონდეთ არასრულწლოვან შვილთან თანაბარი ურთიერთობა და ბავშვის სრულფასოვან აღზრდა-განვითარებისათვის და მისი ინტერესების გათვალისწინებით, აუცილებელია რეგულარული ურთიერთობა ორივე ბიოლოგიურ მშობელთან;

2.24. სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელის განმარტება, რომ ბავშვის მამასთან ურთიერთობა საშიშია მცირეწლოვანისათვის. ამ-----ი დვ-----ს ოჯახის შეფასებისას არ გამოიკვეთა რაიმე ხელისშემშლელი ან უარყოფითი ფაქტორი, რამაც შესაძლოა დააბრკოლოს მამის ან ბებულის ბავშვთან ურთიერთობა ან რამე ზიანი მიაყენოს არასრულწლოვანის კანონიერ ინტერესებს. საქმის მასალებით დადგენი-----ა, რომ მოპასუხე ამ-----ი დვ----- ნერვოლოგიურად არის ჯანმრთელი, არ აღენიშნება ჩივილები და ორგანული დაზიანების ნიშნები. ერთჯერადი ამბულატორიული გამოკვლევის თანახმად, მას ფსიქიკური სფეროს მხრივ პათოლოგია არ აღენიშნება. ამასთან, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ურთიერთობის დარეგულირება მნიშვნელოვანწილად დამოკიდებულია ორივე მშობელზე. ფსიქოლოგის დასკვნითაც ბავშვის ფსიქიკური ჯანმრთელობის შენარჩუნების მიზნით მიზანშეწონი-----ა, რომ მშობლებმა ბავშვთან ურთიერთობის პირობებში შეინარჩუნონ ნეიტრალური პოზიციები ერთმანეთთან მიმართებაში. მამამ

უნდა გააცნობიეროს, რომ მოვლენების არასწორად შეფასება დედასთან დაკავშირებით და არარეალური მოლოდინების შექმნა სერიოზულად დააზარალებს ბავშვის ფსიქიკას. ყოვლად დაუშვებელია ბავშვის წარმოსახვაში დედისაგან დამნაშავის ხატის შექმნა. ამიტომ ბავშვის მამასთან ურთიერთობის პირობებში დედა უნდა განიხილებოდეს მხოლოდ დადებით კონტექსტში;

2.25. მშობლების შვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრისას სასამართლო იცავს რა მშობლის უფლებას, ჰქონდეს რეგულარული პირადი ურთიერთობა შვილთან და მონაწილეობდეს მის აღზრდაში, პირველ რიგში ხელმძღვანელობს ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე, ითვალისწინებს ბავშვის ასაკს, მის დამოკიდებულებას მშობლებისადმი, იმ სოციალურ და ყოფით გარემოს, სადაც ბავშვს მოუწევს ყოფნა და მისი ცხოვრების წესს. მოცემულ შემთხვევაში, შვილსა და მამას შორის არსებული ურთიერთობისათვის, ბავშვის ასაკის და მისი ინტერესების, ბავშვის წარმომადგენლის რეკომენდაციის და იმის გათვალისწინებით, რომ ამ-----ი დვ-----ს კანონით მინიჭებული უფლების რაიმე ფორმით შეზღუდვის საფუძველი არ არსებობს. სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოთხოვნა შვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრის შესახებ უნდა დაკმაყოფილდეს. სადავო საკითხის გადაწყვეტისას სასამართლომ გაითვალისწინა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენი— პრაქტიკა (საქმე ას-260-248- 2016), რომლის მიხედვითაც „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-8 მუხლითგარანტირებულია ყველას უფლება, პატივი სცენ მის ოჯახურ ცხოვრებას. ადა მიაწინის უფლებათაევროპული სასამართლოს პრეცედენტული გადაწყვეტილებების მიხედვით, მითითებული დებულება ფართო განმარტებას ექვემდებარება და მასში მოიაზრება ოჯახური ცხოვრების ყველაის ასპექტი, რომელიც დამკვიდრებულია დემოკრატიულ საზოგადოებაში და ემსახურება ამსაზოგადოების კეთილდღეობას, მათ შორისაა არასრულწლოვანთა ოჯახური ცხოვრების უზრუნველყოფის ასპექტიც, რაც ასახულია ეროვნულ კანონმდებლობაში, კერძოდ, სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლის ბოლო წინადადების თანახმად, ბავშვს აქვს უფლება ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში. მართალია, საერთაშორისოდ აღიარებული ეს უფლება არ წარმოადგენს აბსოლუტურს, თუმცა ზემოხსენებული სამართლებრივი აქტები თავადვე იძლევიან ჩარევის ლეგიტიმურ დეფინიციას და განსაზღვრავენ, რომ იგი პროპორციულია, თუ ჩარევა გამოწვეულია დემოკრატიულ საზოგადოებაში მიღებული აუცილებლობით, ამასთან, ჩარევის სტანდარტად გამოყენებულ უნდა იქნას არასრულწლოვანის საუკეთესო ინტერესი, რაც ცალსახადაა ასახული „ბავშვის უფლებათა კონვენციაში“. მოხმობი— საერთაშორისო - სამართლებრივი აქტი ბავშვის უფლებების დაცვის იმ მინიმალურ სტანდარტებს აწესებს, რომლებიც საზოგადოების არასრულწლოვანი წევრის ღირსეულ პიროვნებად ჩამოყალიბებისა და ნორმალური განვითარების ამოცანას ემსახურება და ავალდებულებს წევრ

სახელმწიფოებს, ყველა ღონე იხმარონ არასრულწლოვნის უპირატესი ინტერესების დაცვისათვის. კონვენციის მე-18 მუხლისპირველი პუნქტის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები ყოველ ღონეს ხმარობენ, რათა უზრუნველყონ ბავშვის აღზრდისა და განვითარებისათვის ორივე მშობლის საერთო დათანაბარი პასუხისმგებლობის პრინციპის აღიარება. მშობლებს, ან შესაბამის შემთხვევებში კანონიერ მეურვეებს, აკისრიათ ძირითადი პასუხისმგებლობა ბავშვის აღზრდისა და განვითარებისათვის. ბავშვის საუკეთესო ინტერესები მათი ძირითადი ზრუნვის საგანია. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლით დადგენილია მშობლების თანასწორუფლებიანობის პრინციპი შვილების მიმართ. მითითებული საკანონმდებლო დანაწესების ანალიზი იძლევა ცალსახა დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას, რომ მშობელთა უპირველესი მოვალეობა ბავშვის ჰარმონიული აღზრდა-განვითარება, ოჯახური გარემოს შექმნა და ამ კუთხით მისაღები ნებისმიერი გადაწყვეტილებისას, უპირატესობა არასრულწლოვნის ჭეშმარიტ ინტერესებს ენიჭება, შესაბამისად, ჩარევის პროპორციულობის დასაშვები ზღვარი იმისი უალტერნატივოდ დადგენაა, რომ ამგვარი ჩარევა წარმოადგენს ერთადერთ სწორ და მისაღებ გადაწყვეტილებას არასრულწლოვნის/მცირეწლოვნის, როგორც საზოგადოების მომავალი სრულუფლებიანი და ღირსეული წევრის, განვითარებაში (იხ. სუსგ # ას - 458-440-2016, 15.07.2016წ.);

2.26. სსკ-ის 1202-ე მუხლი მშობელს, რომელთანაც ცხოვრობს ბავშვი, უკრძალავს მეორე მშობელთან ურთიერთობის შეზღუდვას. ასეთი შეზღუდვის წინაპირობები საქმეში წარმოდგენილია— სოციალური სამსახურისა და ფსიქოლოგის დასკვნებით არ დასტურდება. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით დაცული ოჯახური ცხოვრების პატივისცემა გულისხმობს ოჯახის წევრებს შორის კონტაქტისა და ურთიერთობების დაცვას. სასამართლოსათვის ამოსავალი პრინციპია, ბავშვის არა დაცვის ობიექტად მიჩნევა, არამედ მისი, როგორც სუბიექტის უფლებების აღიარება და დაცვა. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ბავშვის უფლებასთან და საუკეთესო ინტერესთან დაკავშირებული თითოეული საქმის განხილვისა და ინდივიდუალური შეფასებისას, რათა ეროვნული სასამართლოს გადაწყვეტილებებში, იქ, სადაც საქმე ეხება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული მშობლისა და ბავშვის უფლებებს, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს ბავშვის უფლებებს. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ საჭიროა ინტერესთა დაბალანსება, პრიორიტეტულია ბავშვის საუკეთესო ინტერესის კვლევა და მისი შესატყვისი გადაწყვეტილების მიღება (იხ. ელსჰოლცი გერმანიის წინააღმდეგ - Elsholz v. Germany, # 25735/94, 31.07.2000, პარ. 52 და TK და KM გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ - TK and KM v. UK, # 28945/95, 10.05.2001, პარ.72) - შდრ. ასევე, სუსგ #ას-967-916-2915, 25.02.2016წ; საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე,

რომელშიც სასამართლომ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ „ძალიან სერიოზული დონის ჩარევაა ოჯახის გახლეჩა“ (Olsson v. Sweden /No.1/10465/83, par.81);

2.27. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ კასატორი ვერ ასაბუთებს, თუ რატომ არ უნდა აღდგეს მამა-შვილს შორის ურთიერთობა. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დაცული ოჯახური ცხოვრების პატივისცემაში იგულისხმება არა მხოლოდ ერთად მცხოვრები ოჯახის წევრების უფლებების დაცვა და პატივისცემა, არამედ, ცალ-ცალკე მცხოვრები ოჯახის წევრებს შორის კავშირის შენარჩუნებაც და ოჯახური გარემოს დაცვის ვალდებულება ისეთ შემთხვევებშიც, როგორც ეს განსახილველ საქმეშია. ეროვნული სასამართლო ვალდებულია, ხელი შეუწყოს ოჯახური კავშირის აღდგენასა და განმტკიცებას, რაც უპირველეს ყოვლისა, ბავშვის ჭეშმარიტი და საუკეთესო ინტერესითაა განპირობებული. ოჯახის გაერთიანების ცნების ქვეშ ნაგულისხმევია არა მხოლოდ ერთ ჯერქვეშ ცხოვრება, არამედ მშობლისა და შვილს—ს მჭიდრო კავშირი, რასაც ყოველმხრივ უნდა შეუწყოს ხელი სასამართლომ, თუკი არ იკვეთება ბავშვის საუკეთესო ინტერესის საწინააღმდეგო წინაპირობა, რადგან მშობლისა და ბავშვის ინტერესთა ბალანსის დაცვის პროცესში, სწორედ ბავშვის ინტერესია ამოსავალი და სახელმძღვანელო სასამართლოსა და ყველა ადმინისტრაციული თუ სხვა ორგანოსათვის, რაც უმეტესწილად გადასწონის მშობლის ინტერესს;

2.28. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევად მიიჩნია ისეთი შემთხვევა, როდესაც ეროვნულმა სასამართლოებმა ვერ შეძლეს ქმედითი ღონისძიებების განხორციელება, რათა მომხდარიყო მომჩივნის, კონკრეტულ შემთხვევაში - მამის უფლების უზრუნველყოფა, რომ ენახა საკუთარი ვაჟი, იძულებითი აღსრულების გზით, რადგან დედამ უარი განაცხადა მანამდე მშობლებს შორის მიღწეული შეთანხმების შესრულებაზე (Zawadka v. Poland, No.48542/99, 23.06.05). ერთ-ერთ საქმეზე მე-8 მუხლის დარღვევა დადგინდა იმის გამო, რომ ადგილობრივმა ორგანოებმა ვერ შეძლეს მომჩივნის (მამის) უფლების აღსრულება (Eberhard v. Slovenia, No.8673/05 and 9733/05, 01.12.09)“;

2.29. ყოველივე ღნიშნულიდან გამომდინარე სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოცემულ შემთხვევაში ბავშვის მხრიდან მამის მიმართ გაჩენილი— დამოკიდებულების დასაძლევად მიზანშეწონილი—ა მამისა და შვილს—ს თავდაპირველი ურთიერთობა განისაზღვროს ეტაპობრივად. გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან პირველი სამი თვის განმავლობაში ყოველი კვირის შაბათი დღის 12 საათიდან 18 საათამდე და კვირა დღის 12 საათიდან 15 საათამდე ქ----- ----- ტერიტორიაზე, სამი თვის გასვლის შემდეგ ყოველი კვირის პარასკევი დღის 18 საათიდან კვირა დღის 12 საათამდე, მამის საცხოვრებელ სახლში წაყვანის უფლებით. ასევე მამას უნდა მიეცეს უფლება ყოველწლიურად, წელიწადში ორჯერ, საზაფხულო არდადეგებზე ორი კვირის ვადით 15

ივლისიდან 30 ივლისის ჩათვლით და ზამთრის არდადეგებზე 8 იანვრიდან 15 იანვრის ჩათვლით, წაიყვანოს შვი— ლ----- თავის საცხოვრებელ სახლში. ბავშვის წაყვანას და დაბრუნებას უზრუნველყოფს მამა ამ----ი დვ-----
----. რაც შეეხება არასრულწლოვანის ურთიერთობას ბებიასთან სასამართლოს მიზანშეწონილად არ მიაჩნია, რომ მას ცალკე უნდა განესაზღვროს საცხოვრებელ სახლში შვი—შვი—ს წაყვანის დრო, რადგან ლ----- ცხოვრობს ამ----ი დ-----თან ერთად, შესაბამისად ექნება შესაძლებლობა ურთიერთობა ჰქონდეს შვი—შვილთან, შესაბამისად, მისი სასარჩელო მოთხოვნაც უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ და ლი— დ-----თან ურთიერთობისათვის უნდა განესაზღვროს ყოველი კვირის შაბათი დღე 12 სათიდან 18 საათამდე, ქ----- ტერიტორიაზე;

3. გადაწყვეტილება სააპელაციო საჩივრით გაასაჩივრა ს-----მ სააპელაციო საჩივრის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები

3.1. აპელანტის მითითებით, გადაწყვეტილების 3.2.4; 3.2.5; 3.2.6; 3.2.7 პუნქტებში მართალია სასამართლომ სადავო ფაქტობრივ გარემოებებში აღწერა მამის ბავშვისადმი დამოკიდებულება ფსიქოლოგიისა და მეურვეობის სამსახურის განმარტებებიდან გამომდინარე, თუმცა არასწორი შეფასება მისცა მათ;

3.2. ასევე სწორად არ შეაფასა სასამართლო სხდომაზე ფსიქოლოგიისა და მეურვეობის სამსახურის წარმომადგენლის მიერ მიცემული ჩვენებები, ბავშვის მდგომარეობისა და მისი მამასთან ურთიერთობის თაობაზე;

3.3. დღეის მდგომარეობით ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა არ გაუმჯობესებულა. სასამართლომ თავად დაკითხა ბავშვი და როგორც ბავშვმა პროცესზე თქვა, მას ეშინია და არ სურს მამასთან ურთიერთობა, რომ დედაზე ცუდს ეუბნება და არაერთხელ მოატყუა. დროებითი განკარგულების აღსრულებაც კი ამ ეტაპზე უკვე შეჩერებულია ვინაიდან ბავშვს არ სურს მამასთან ურთიერთობა, განიცდის და ნერვიულობს მასთან შეხვედრისას. დაიკითხა ფსიქოლოგი, რომელმაც ცალსახად აღნიშნა, რომ ადგი— აქვს მამის მხრიდან ფსიქოლოგიურ ზეწოლას, ასევე მეურვეობის სამსახურის წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ ამ ეტაპზე კატეგორიულად წინააღმდეგი არიან რომ ბავშვი ლამისთევით წაიყვანოს მამამ. თუმცა ამ ყველაფერს სასამართლომ არ მიაქცია ყურადღება, არც სამართლებრივად შეაფასა სწორად და არც ბავშვის ინტერესები გაითვალისწინა;

3.4. სასამართლომ არასწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმეში არსებულ ფაქტობრივ გარემოებებს, რადგან არ გაითვალისწინა ბავშვის „ჭეშმარიტი ინტერესი“. მოცემულ შემთხვევაში, ბავშვი ცხოვრობს დედასთან, მიჯაჭვულია მასზე, ერთი ღამეც კი არ გაუტარებია მის გარეშე. სასამართლომ მხედველობაში უნდა მიიღოს ის გარემოება, რომ ბავშვი არის 6 წლის, ასევე

მნიშვნელოვანია ის ფაქტიც, რომ მოსარჩელეს არ გააჩნია ბავშვისათვის აუცილებელი პირობები. ბავშვი არის სტრესის ქვეშ. მაშინ როდესაც ფსიქოლოგი და მეურვეობის სამსახური ცალსახად აღნიშნავს, რომ ამ ეტაპზე დაუშვებელია ღამის თევით ბავშვის წაყვანა დედის გარეშე, სასამართლომ მაინც ორი ღამით მისცა ურთიერთობის უფლება მამას, რომელიც დამცავი ორდერის მიხედვით არის მოძალადე, ასევე მის მიმართ აღძრულია ს/სამართლის საქმე ძალადობაზე. ამასთან, ფსიქოლოგმა მოითხოვა მამამ ჩაიტაროს გარკვეული კურსი ფსიქოლოგთან, რაც არ გაითვალისწინა სასამართლომ გადაწყვეტილების მიღების დროს. ხოლო ბებიასთან წლების განმავლობაში ბავშვს არ ქონია არანაირი ურთიერთობა და ბავშვი ამ ეტაპზე ვერ შეძლებს მასთან ურთიერთობას. შესაბამისად, ამ ეტაპზე, სანამ ბავშვის მდგომარეობა არის დათრგუნული, სანამ არ გაიცემა ცნობა მოპასუხის ფსიქოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესების თაობაზე, რეკომენდაციების მიხედვით მამა, ამ-----ი დვ----- არ გაივლის შესაბამის ფსიქოლოგიურ კურსს ფსიქოლოგთან და არ იქნება შესაბამისი დასკვნა, სანამ არ დამდგარა ს/სამართლის საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილება, შეუძლებელია ამ სარჩელის დაკმაყოფილება და მას უნდა ეთქვას უარი.

4. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლის დასაბუთება ფაქტობრივი და სამართლებრივი დასაბუთება

4.1. პალატა იზიარებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილ ამ გადაწყვეტილების 2.1-2.12. პუნქტებში მითითებულ ფაქტობრივ გარემოებებს და დამატებით ადგენს:

4.2. 2018 წლის 16 მარტს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სხდომაზე სასამართლოს მიერ გამოკითხული იქნა არასრულწლოვანი ლ-----, რომელმაც უარყოფითი დამოკიდებულება გამოხატა მამის მიმართ. ბავშვმა აღნიშნა, რომ მამა არის ბოროტი და ატყუებს მას (იხ. სასამართლო სხდომის ოქმი, ტომი 2, ს/ფ.: 228-229).

4.3. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2018 წლის 16 მარტის განჩინებით მოცემულ საქმეზე დაინიშნა დამატებითი ფსიქოლოგიური კვლევა შემდეგი საკითხის გარკვევისათვის - რა გავლენა შეიძლება მოახდინოს 2012 წლის 09----- დაბადებული ლ-----ს ჯანმრთელობასა და მის ფსიქიკურ მდგომარეობაზე მამასთან ურთიერთობამ, აგრეთვე, ბავშვის ყოველი კვირის პარასკევი დღის 18:00 საათიდან კვირა დღის 12:00 საათამდე, მამის საცხოვრებელ სახლში წაყვანამ; ბავშვი დღეის მდგომარეობით არის თუ არა მამასთან მიმართებით გაუცხოებული და დადებით შემთხვევაში რით არის განპირობებული აღნიშნული გარემოება (იხ. განჩინება, ტომი 2, ს/ფ.: 231-237);

4.4. სასამართლო განჩინების საფუძველზე მომზადებული 2018 წლის 22 მაისის ფსიქოლოგიური შეფასების დასკვნის თანახმად, „შეფასების მომენტში

წარმოებულ დაკვირვების პროცესში, მამასა და შვილს შორის ურთიერთობაზე, ბავშვის მხრიდან არ გამოკვეთილა რაიმე სახის ნეგატიური ემოცია, მეტიც ლი—კო სიხარულს ვერ მალავდა მამასთან ურთიერთობის პროცესში, უღიმოდა მას, ეფერებოდა სახეზე, ამყარებდა მასთან თვალით კონტაქტს. სიხარულით ეთამაშებოდა მამას, ვლინდებოდა მასში მამასთან ურთიერთობის პოზიტიური გავლენა. პერიოდულად მიდიოდა დედასთან ეხუტებოდა მას და ისევ ბრუნდებოდა მამასთან. იკვეთებოდა ბავშვის მხრიდან მამისადმი მონატრების ემოციისაგან გამოწვეული ქცევითი რეაქციები. საჩუქრებთან დაკავშირებით ლი—კოს ჰქონდა თავისი პოზიცია - მას არ სურდა მათი გახსნა, უნდოდა სახლში წაღება, ბედნიერი სახით აკვირდებოდა მამის მიერ მოტანილ სათამაშო თოჯინებს. ამ შეხვედრაზე მოხდა მამა-შვილს შორის შეთანხმება მომდევნო შეხვედრასთან დაკავშირებით, მამა ლი—კოს დაპირდა კვადროციკლის მოყვანას, რაზეც ბავშვს ჰქონდა პოზიტიური რეაქცია, გაუღიმა და აკოცა მას. თუმცა, მომდევნო შეხვედრის დროს ბავშვმა ისევ არ ისურვა მამასთან კონტაქტი, ბავშვი ისევ არ გადმოვიდა მანქანიდან. ნიშანდობლივია, რომ იმის შემდეგ, რაც ბავშვი აღარ ხვდება მამას, შეხვედრის ფორმატი არ იცვლება, ბავშვი მოყავთ ქ. ქ----- მ----- შენობასთან მანქანით, მანქანიდან არ გადმოდის არც დედა და არც მისი ოჯახის წევრები, ბავშვს ეკითხებიან: „გინდა მამასთან შეხვედრა?“ ბავშვი ამბობს „არა“-ს. ბავშვის რეაქცია უპირველესად განპირობებულია ძირითადად იმის გამო, რომ იგი გრძნობს დედისა და დედის ოჯახის წევრების დამოკიდებულებებსა და განწყობებს მისი და მამის ურთიერთობების შესახებ და მათ თანადგომას უცხადებს იმით, რომ არ ხვდება მამას, არ ჩამოდის მანქანიდან. **შეიძლება ითქვას, რომ უფროსები (დედის მხარე) ახდენენ ერთგვაროვან გავლენას მასზე საკუთარი ქცევებით.** სპეციალისტის/ფსიქოლოგის მიერ ორგანიზებული შეხვედრა მამასთან განხორციელდა ნეიტრალურ ადგილას, ბავშვი დედამ მოიყვანა ს----- სააგენტოში, სოციალურმა მუშაკმა მიაწოდა ინფორმაცია, რომ მამა მოვიდოდა. **ნიშანდობლივია, რომ დედას ამ მომენტშიც ჰქონდა მცდელობა მოეხდინა ბავშვზე ზეგავლენა დაჟინებული შეკითხვებით: „გინდა მამა რომ მოვიდეს?“** ამას ეკითხებოდა მას შემდეგაც, რაც ბავშვმა უკვე თანხმობა განუცხადა სოციალურ მუშაკს. ეკითხებოდა სკვერშიც, როდესაც ბავშვი თამაშობდა თანატოლთან ერთად. სპეციალისტის თხოვნაზე შეეწყვიტა ლი—კოსთვის კითხვების დასმა, დედამ განაცხადა, რომ მერე ნერვიულობს და ცუდად არის. იმ მომენტში ბავშვს პოზიტიური ემოციების გამომხატველი ქცევითი რეაქციები ჰქონდა, იღიმოდა, თამაშობდა, საუბრობდა, ჩართული იყო სპეციალისტთან კომუნიკაციის პროცესში. **მამასთან შეხვედრისა და ურთიერთობის პროცესში ბავშვის მხრიდან არ შესუსტებულა პოზიტიური ემოციების გამოვლენა.** შეხვედრის მერე დედამ და სოციალურმა მუშაკმა სპეციალისტს განუცხადეს, რომ ასე იმიტომ იქცეოდა ლი—კო, რომ მამის მოსვლამდე დადებითი გუნება-განწყობილება ჰქონდა, რადგან თანატოლთან თამაშობდა. აღსანიშნავია, რომ

დედამ ამ შეხვედრამდე წინა დღეს უარი განაცხადა ასევე ნეიტრალურ გარემოში ბავშვის მიყვანაზე და მან მოითხოვა, რომ ბავშვს მოიყვანდა ს-----
----- სააგენტოში. **მამა-შვილს შორის ურთიერთობის დაკვირვების პროცესში გამოიკვეთა, რომ ბავშვზე უშუალო ურთიერთობა ახდენს პოზიტიურ გავლენას, თუმცა შემდგომი ფაზა, როდესაც ბავშვი დედის გარემოში რჩება, მას უჩნდება ერთგვარი დანაშაულის განცდა, ვინაიდან, დედა, როგორც ამას თავად ამბობს აწვდის საკუთარ განწყობას შემდეგნაირად „არაუშავს მამას რომ შეხვდი, მერე რა“ ანუ მისთვის მისაღები არ არის, მაგრამ არაფერია. გასათვალისწინებელია შემთხვევის ამჟამინდელი მოცემულობა და აუცილებელია ეტაპობრივად მოხდეს ბავშვის მამის საცხოვრებელ სახლში წაყვანა. საწყის ეტაპზე რამოდენიმე საათით, შემდეგ მთელი დღით, ერთი ღამით და ა.შ. თითოეული ეტაპის ხანგრძლივობის განსაზღვრა უნდა მოხდეს ბავშვის რეაქციაზე და დამოკიდებულებებზე დაკვირვების საფუძველზე სპეციალისტის (ფსოქოლოგი/სოციალური მუშაკი) მიერ. შეფასების პროცესში ბავშვი არ ავლენდა გაუცხოებული ბავშვისათვის დამახასიათებელ ემოციებსა და ქცევებს, გადაჭარბებულად ნეგატიურ ემოციას, ზიზღს და უარყოფას მამის მიმართ. პირიქით, ლ----- არავერბალურად, „სხეულის ენით“ გამონატავდა პოზიტიურ ემოციებს, სიყვარულს, სიხარულს, ილიმოდა, უცინოდა მამას, სთავაზობდა სხვადასხვა თამაშებს - დამალობანას, სასრიალოზე სრიალს, არ აპროტესტებდა მამისგან მოფერებას. თუმცა სპეციალისტთან ინტერვიუს დროს, ბავშვი ვერბალურად მამის შესახებ საუბრობდა, როგორც დადებით, ასევე უარყოფით კონტექსტში. მამას მოიხსენიებდა „მამიკოთი“, ყვებოდა მამასთან დაკავშირებით მისთვის სასიამოვნო შეხვედრების შესახებ, თუ როგორ მოუტანა ერთ-ერთ შეხვედრაზე „სკაიტ-ბორდი“, ხოლო ნეგატიურ კონტექსტში იგი მამას მოიხსენიებდა როგორც მატყუარას და ბოროტს. მატყუარას იმიტომ, რომ მამამ უთხრა ფოტოებს ექიმს ვაჩვენებო და პოლიციას აჩვენა და ბოროტს იმიტომ, რომ დედაზე ეუბნებოდა არ მუშაობსო. ასევე ბავშვი საუბრობს იმის შესახებ თუ რატომ არ უნდა მამასთან წასვლა, რადგან იგი ძალიან აწვალებს დედას და სცემს. ბავშვთან ვლინდება ერთგვარი დედისადმი თანადგომის ტენდენცია, რომელიც შესაძლებელია ასაკის მატებასთან ერთად გადაიზარდოს მისდამი მოკავშირეობაში. ასევე იკვეთება გარკვეული შეუსაბამობა მის გამოსვლაში, ერთი მხრივ ამბობს, რომ არ სურს მამასთან კონტაქტი, მეორეს მხრივ კი უშუალოდ ურთიერთობაში ავლენს საპირისპიროს, სიამოვნებს მამასთან ურთიერთობა. დედისადმი თანადგომის ტენდენციას აყალიბებს პირდაპირ და ირიბად განხორციელებული ქმედებები დედის მხრიდან, ჩამაგონებელი ქცევები წარსულში ცოლ-ქმრული ცხოვრების ნეგატიური ეპიზოდების შესახებ, რომელიც უარყოფითად წარმოაჩენს მამას, ხოლო დედას წარმოაჩენს როგორც მეწყვილეს და ცოდოს.**

ფსიქოლოგმა მიუთითა, რომ იკვეთება ორივე მხარის მიერ

განხორციელებული მთელი რიგი გარემოებები, რაც ნეგატიურ გავლენას ახდენს ბავშვის ჯანმრთელობასა და ფსიქიკურ მდგომარეობაზე:

ორივე მხარის მიერ ბავშვთან მეორე მშობელზე უარყოფითი საუბრები, დედის მხრიდან წარსულში ცოლ-ქმრული ცხოვრების დროს მომხდარი მძიმე ფაქტების გაზიარება ბავშვისათვის, რასაც დედა ადასტურებს; მამის მხრიდან დედის დადანაშაულება ბავშვთან. ასეთ ფაქტს მამა უარყოფს;

ბავშვი მომსწრეა დედის მხრიდან არასასურველი ქცევების, როგორცაა მამის მიერ ნაჩუქარი ტელეფონის გატეხვის ფაქტი ბავშვის თანდასწრებით. როგორც ბავშვი ამბობს იმიტომ გატეხეს ტელეფონი, რომ მამა აწუხებდა მას სისტემატური ზარებით. შესაძლებელია ასეთი ქცევები აღმოჩნდეს მომავალში თავად ბავშვის ქცევების რეპერტუარში, რაც წინაპირობაა იმისა, რომ ბავშვს ჩამოუყალიბდეს ქცევითი სირთულეები; მეორეს მხრივ კი ასეთი ქცევა აყალიბებს ბავშვის აღქმაში, რომ მამა მართლაც უღირსი ადამიანია და არ იმსახურებს იმას, რომ მის ნაჩუქარ ნივთებს გაუფრთხილდეს;

დედის მხრიდან ბავშვისა და მამის ურთიერთობასთან დაკავშირებით საკუთარი უარყოფითი დამოკიდებულებისა და განწყობის დემონსტრირება, რაც უჩენს ბავშვს ერთგვარი დანაშაულის განცდას იმის გამო, რომ შეხვდა მამას და ამით დედის დასევდიანება და უკამაყოფილება გამოიწვია. **ეს ანგრევს ბავშვის ემოციურ მიმართებას ორივე მშობლის მიმართ ჰქონდეს დადებითი განცდა;**

მამის მხრიდან ერთგვარი ცრუ მოლოდინების გაჩენა ბავშვისათვის ოჯახის გამთლიანებასთან დაკავშირებით, რომ ისინი ისევ ერთად იქნებიან და რომ ლ-----ს გარდა მას სხვა შვილი არ ჰყავს. ამ ასაკის ბავშვებში ხშირად თავისთავადაც იჩენს თავს ოჯახის გამთლიანების იმედი, რაც არ მართლდება და ბავშვი იმედგაცრუებული რჩება”;

მოცემული შეფასების საფუძველზე ფსიქოლოგი აკეთებს შემდეგი სახის დაკვნებს:

„გამომდინარე იქიდან, რომ ბავშვთან ვლინდება მამასთან ურთიერთობის პროცესში პოზიტიური ემოციური კავშირის სიმპტომატიკა, მამასთან ურთიერთობა ბავშვის ემოციურ მდგომარეობაზე დადებით გავლენას მოახდენს; **ვინაიდან მამასთან ურთიერთობა ბავშვზე ახდენს დადებით გავლენას, იმ შემთხვევაში თუ ეტაპობრივად დაიგეგმება მამის საცხოვრებელ სახლში ბავშვის წაყვანა და ბავშვის რეაქციაზე და დამოკიდებულებებზე დაკვირვების შედეგად გამოიკვეთა პოზიტიური დინამიკა, შესაძლებელია მივიჩნიოთ, რომ ორი დღე-ღამის განმავლობაში ბავშვის ყოფნა საცხოვრებელ სახლში მასზე აისახება დადებითად; მკაფიოდ ვლინდება, რომ ბავშვი დღეის მდგომარეობით მამასთან მიმართებით არ არის გაუცხოებული. თუმცა ვლინდება დედისადმი მოკავშირეობის ნიშნები და თუ ის გარემოებები არ გაუმჯობესდება, რომლებიც აყალიბებს მოკავშირეობას, შესაძლებელია**

ბავშვმა, ასაკის მატებასთან ერთად კონსისტენტური უპირატესობა მიანიჭოს ერთ მშობელს და შეზღუდული კონტაქტი ამჯობინოს მეორე მშობელთან (მამასთან); **მნიშვნელოვანია საქმეში ჩაერთოს სპეციალისტი (ფსიქოლოგი, სოციალური მუშაკი) მამა-შვილს შორის ურთიერთობის პროცესის ფსიქოლოგიური მხარდაჭერის მიზნით.** გასათვალისწინებელია ამ შეხვედრების გარემოს ცვლილება”;

4.5. მოცემული დავა გამომდინარეობს საოჯახო სამართლიდან. საოჯახო საქმეთა განხილვის თავისებურებანი განსაზღვრულია სსსკ-ის XLIII თავით და განსახილველ შემთხვევაში, ბავშვის საუკეთესო ინტერესების კვლევისას, სასამართლო ინკვიზიციური სამართალწარმოების ელემენტებითაა აღჭურვილი—, რაც დასადგენ გარემოებათა წრის სასამართლოს ინიციატივით განსაზღვრაში და მტკიცებულებათა გამოთხოვაში გამოიხატება. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების კვლევისას (ბავშვის უფლებათა კონვენციის მე-3 მუხლი), **სასამართლოსათვის უპირატესია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების მხარდაჭერა,** ამასთან, დასახელებული კონვენციის მე-8 მუხლით განმტკიცებული ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის სტანდარტის დასაცავად, მამა-შვილს შორის ურთიერთობის ხელშეწყობა, მშობელსა და შვილს შორის კონტაქტი არის ის ამოსავალი პრინციპი, რომლითაც ხელმძღვანელობს სასამართლო, რათა ოჯახური ცხოვრების კონვენციისეული მიდგომა იყოს დაცული;

4.6. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმახორციელებელი - სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები - უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას. ამავე კონვენციის მე-9 მუხლის შესაბამისად, **მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილი—ს საწინააღმდეგოდ,** იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს;

4.7. სამოქალაქო კოდექსის ზემოაღნიშნულ 1197-ე, 1198-ე, 1201-ე, 1202-ე მუხლებზე დაყრდნობით, გაეროს ბავშვის უფლებათა კონვენციის საფუძველზე, **ბავშვის საუკეთესო ინტერესის გათვალისწინებით ბავშვის უფლებაა, ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში, რაც გულისხმობს ბავშვისათვის თანაბარი შესაძლებლობის უზრუნველყოფას, ურთიერთობა ჰქონდეს როგორც მშობლებთან, ისე**

სხვა ნათესავებთან. სსკ-ის 1198-ე მუხლის მე-5 ნაწი—თ, შვილებთან ურთიერთობა მშობლის არა მარტო უფლებაა, არამედ კანონი მას ავალდებულებს ჰქონდეს ურთიერთობა შვილთან, იზრუნოს მასზე, როგორც ქორწინების დროს, ისე განქორწინების შემდეგ. ამდენად, როგორც საქართველოს კანონმდებლობა, ისე საერთაშორისო სამართლის ნორმები, მკაფიოდ ასახავს და მიუთითებს ბავშვთან ურთიერთობის წესების დადგენისას მშობლების თანაბარ უფლებებსა და მოვალეობებს ბავშვთან მიმართებით;

4.8. ბავშვის ჭეშმარიტი ინტერესია, ოჯახური გარემოს ჰარმონიული აღქმისა და აღზრდა- განვითარებისათვის ყველა პირობა ჰქონდეს, რათა კონტაქტი არ დაიკარგოს მშობელთან, მიუხედავად მშობლების დაშორებისა. „ბავშვები უნდა იყვნენ განხილული არა როგორც მშობლების საკუთრება, არამედ, როგორც საკუთარი უფლებებისა და საჭიროებების მქონე ინდივიდები“ (ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეა, 31-ე სესია, რეკომენდაციები ბავშვთა უფლებების ევროპულ ქარტიასზე, ტექსტი მიღებული 04.10.1979წ.);

4.9. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების კონცეფციის უზენაესობა ყოველთვის გადასწონის მშობლის უფლებასა და ინტერესს (იხ. სუსგ № ას-967-916-2015, 25.02.2016წ). ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ, საქმეში ზავადკა პოლონეთის წინააღმდეგ (Zawadka v. Poland, No 48542/99, 23.06.2005, საბოლოო გახდა 12.10.2005წ.), კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევად მიიჩნია ეროვნული სასამართლოების უმოქმედობა, გადაედგათ ნაბიჯები, რათა მომხდარიყო მომჩივნის - მამის უფლების რეალიზება, იძულებით აღსრულება, ენახა საკუთარი შვი—, როდესაც დედამ უარი განაცხადა, დამორჩილებოდა მშობლებს შორის ადრე მიღწეულ შეთანხმებას. საბოლოოდ, მომჩივანმა, დაჰკარგა მუდმივი კონტაქტი ბავშვთან, მიუხედავად იმისა, რომ არასოდეს დამდგარა ეჭვქვეშ მისი უნარები, ყოფი—ყო მშობელი;

4.10. მოცემულ შემთხვევაში, დადგენი—ა, რომ ი-----
----- ცენტრის ფსიქოლოგის მიერ ლ-----ს მამასთან დამოკიდებულების განსაზღვრის მიზნით ჩატარებულ ფსიქოლოგიური გამოკვლევების შედეგებით გამოვლენი— იქნა, რომ ბავშვს მამა ენატრება და გამოთქვამს მასთან ურთიერთობის სურვილს. აღსანიშნავია, რომ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სხდომაზე ს----- ცენტრის სოციალურმა მუშაკმა ნ.გ-----ამ განმარტა, რომ იგი მოცემული დავიდან გამომდინარე აკვირდებოდა მამა-შვი—ს ურთიერთობას. საწყის ეტაპზე მათ შორის იყო ძალიან კარგი ურთიერთობა, ამ პერიოდში მას არ ჰქონია რაიმე სახის შენიშვნა მამა-შვი—ს ურთიერთობაზე. მამა-შვილს შორის ურთიერთობა გაცივდა მას შემდეგ, რაც ერთ-ერთი შეხვედრისას მამამ შეამჩნია ბავშვის კიდურებზე ნაკაწრები, გადაუღო მას ფოტოსურათები და წარუდგინა სამართალდამცავ ორგანოებს. ამის გამო ბავშვი ძალიან გაღიზიანდა და აღარ

სურდა მამასთან ურთიერთობა (იხ. 16.03.2018წ სასამართლო სხდომის ოქმი 14:36:47);

4.11. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სხდომაზე სასამართლოს მიერ გამოკითხული იქნა არასრულწლოვანი ლ-----, რომელმაც უარყოფითი დამოკიდებულება გამოხატა მამის მიმართ. ბავშვმა აღნიშნა, რომ მამა არის ბოროტი და ატყუებს მას. 2018 წლის 22 მაისის ფსიქოლოგიური შეფასების დასკვნის თანახმად კი, შეფასების მომენტში წარმოებულ დაკვირვების პროცესში, მამასა და შვილს შორის ურთიერთობაზე, ბავშვის მხრიდან არ გამოკვეთილა რაიმე სახის ნეგატიური ემოცია, მეტიც გამოვლინდა მამასთან ურთიერთობის პოზიტიური გავლენა. თუმცა საყურადღებოა, რომ ბავშვი მამასთან ურთიერთობის გამო დანაშაულის გრძნობა აქვს დედისთან მიმართებაში. გამომდინარე იქიდან, რომ ბავშვთან ვლინდება მამასთან ურთიერთობის პროცესში პოზიტიური ემოციური კავშირის სიმპტომატიკა, ფსიქოლოგის მითითებით მამასთან ურთიერთობა ბავშვის ემოციურ მდგომარეობაზე დადებით გავლენას მოახდენს. ვინაიდან მამასთან ურთიერთობა ბავშვზე ახდენს დადებით გავლენას, იმ შემთხვევაში თუ ეტაპობრივად დაიგეგმება მამის საცხოვრებელ სახლში ბავშვის წაყვანა და ბავშვის რეაქციაზე და დამოკიდებულებებზე დაკვირვების შედეგად გამოიკვეთა პოზიტიური დინამიკა, შესაძლებელია მივიჩნიოთ, რომ ორი დღე-ღამის განმავლობაში ბავშვის ყოფნა მამის საცხოვრებელ სახლში მასზე აისახება დადებითად. მნიშვნელოვანია საქმეში ჩაერთოს სპეციალისტი (ფსიქოლოგი, სოციალური მუშაკი) მამა-შვილს შორის ურთიერთობის პროცესის ფსიქოლოგიური მხარდაჭერის მიზნით. აღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე, პალატას მიაჩნია, რომ მოცემულ ეტაპზე ბავშვს არა აქვს ჩამოყალიბებული დამოკიდებულება მამასთან მიმართებაში, რაც საჭიროებს დამატებით დაკვირვებას და კვლევას, რადგან საბოლოო ჯამში არ დაზიანდეს ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა;

4.12. ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ბავშვის საუკეთესო ინტერესისა და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლების, იქონიოს მამასთან კონტაქტი, მაღალი სტანდარტის გათვალისწინებით, ბავშვის განმარტებების, მისი მამისადმი დამოკიდებულების, სოციალური სამსახურის და ფსიქოლოგის დასკვნის გათვალისწინებით, პალატა მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ არა მხოლოდ განსაზღვროს ბავშვთან მამის ურთიერთობა, არამედ დაადგინოს გადაწყვეტილების აღსრულების წესიც (სსსკ-ის 251-ე მუხლი) და მონიტორინგი განახორციელოს, რადგან გადაწყვეტილების აღსრულება მხარისათვის გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს განუყოფელი ნაწილია (Apostol v. Georgia; §37; ასევე იხ. Hornsby v. Greece, §40), ნებისმიერი სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების აღსრულება „სასამართლო პროცესის“ განუყოფელ ნაწილად უნდა განიხილებოდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე (IZA Ltd and

Makrakhidze v. Georgia, §42; Burdov v. Russia, §34; Hornsby v. Greece, §40). სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღება მხარეთათვის კონკრეტულ სამართლებრივ შედეგებს წარმოშობს, რომელიც აღსრულებადი უნდა იყოს. მამა-შვილს შორის არსებული შესაძლო გაუცხოების აღმოფხვრისა და მათი ურთიერთობის ხელშეწყობის მიზნით, სასამართლო ადგენს ბავშვის ნახვის დღეებსა და საათებს, რომელთა გონივრულად, უპირატესად, ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით გამოყენება, ორივე მშობლის პასუხისმგებლობის საკითხია. კერძოდ, ბავშვის დედა ვალდებულია, ხელი შეუწყოს მამა-შვილს—ს ურთიერთობას, ხოლო თავის მხრივ მამა, ვალდებულია, ბავშვის ფსიქოემოციური მდგომარეობის გათვალისწინებით, ფრთხილად და მზრუნველობით მოეკიდოს და გამოიყენოს თითოეული საათი, რათა ბუნებრივად მოხდეს მშობლისა და შვილს—ს ურთიერთობის ჰარმონიული განვითარება. მშობელთა მიერ წინამდებარე გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნით, მათი უფლებებისა და მოვალეობების კანონიერი გამოყენებისათვის, უწინარესად კი, ბავშვის ჭეშმარიტი ინტერესების გათვალისწინებით, პალატას მიაჩნია, რომ ბავშვისათვის ჩვეული გარემო იქნება მისი დედის სახლი, სადაც მამა და ბებია შეძლებენ ბავშვის მონახულებას, დედის თანხლების გარეშე, იმ კონკრეტული დღეებისა და საათების განმავლობაში, რომელიც გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილშია ჩამოყალიბებული და სავალდებულოა მოდავე მხარეთათვის შესასრულებად;

4.13. მხარეთა მიერ წინამდებარე გადაწყვეტილებით დადგენილ— წესის აღსრულების მიზნით, მონიტორინგი უნდა დაევალოს სსიპ სოციალური მ-----
----- ქ----- განყოფილებას, რომელიც ვალდებულია, აწარმოოს დაკვირვება მშობლისა და შვილს—ს ურთიერთობაზე, თითოეულის ქცევაზე, აღწეროს მონიტორინგის შედეგები საკუთარ დასკვნაში. სოციალური მომსახურების ორგანო ვალდებულია, თითოეული დასკვნის ასლი გადმოუგზავნოს სააპელაციო სასამართლოს;

4.14. თითოეული მშობლის შუამდგომლობა დამოუკიდებლად, სოციალური სამსახურის მიერ სააპელაციო სასამართლოში წარმოდგენილ დასკვნასთან ერთად (შუამდგომლობის შემოტანის პერიოდისათვის არსებული დასკვნების გათვალისწინებით), შესაძლებელია, დაედოს საფუძვლად მშობლისა და შვილს—ს ურთიერთობის შემდეგი ეტაპის განსაზღვრას. სააპელაციო სასამართლო აღნიშნული წესის განსაზღვრისას, მხედველობაში იღებს დავის სპეციფიკურ ხასიათს, ბავშვის ჭეშმარიტი ინტერესის მხარდაჭერის საჭიროებას, სოციალური სამსახურის კანონით დაკისრებულ ფუნქციას, რათა ეფექტიანად და დროულად განხორციელდეს წინამდებარე გადაწყვეტილების აღსრულება, რათა ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისა და თითოეული მშობლისათვის არიდებული იქნეს გაუმართლებელი ფორმალური პროცედურები და მოცემულ დავაზე სასამართლოსათვის კანონმდებლობით მინიჭებული ინკვიზიციური წარმოებით, განახორციელოს გადაწყვეტილების აღსრულების მონიტორინგი

(იხ. უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 06 მაისის #ას-1149-1081-2015 გადაწყვეტილება);

4.15. განსახილველ შემთხვევაში პალატა მიიჩნევს, რომ ბავშვის მხრიდან მამის მიმართ არსებული დამოკიდებულების დასაძლევად მიზანშეწონი—ა მამისა და შვი—ს ურთიერთობა განისაზღვროს შემდეგნაირად: ამ---- დ----- —ს უნდა დაერთოს ნება შეხვდეს შვილს დედის თანხლების გარეშე, ყოველი კვირის შაბათს და კვირას 12:00 საათიდან 18:00 საათამდე, შეხვედრა უნდა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგი—ს მიხედვით. **აღნიშნული წესი უნდა გაგრძელდეს ვითარების შეცვლამდე,** რაზეც კონტროლი უნდა დაევალოს სოციალური მ-----ს. ხოლო ბებიას ლი— დ-----ს უნდა დაერთოს ნება შეხვდეს შვი—შვი—ს ყოველი კვირის შაბათ დღეს 12:00 საათიდან 16:00 საათამდე, შეხვედრა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგი—ს მიხედვით;

4.16. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატა თვლის, რომ სააპელაციო საჩივარი საფუძვლიანია და იგი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ. ა-----ს და ლ-----ს სარჩელი - ბავშვთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრის თაობაზე, - ნაწილობრივ საფუძვლიანია. შესაბამისად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ნაწილობრივ არ არის სწორი და იგი უნდა გაუქმდეს;

4.17. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის 1-ლი და მე-2 ნაწი—ს შესაბამისად სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის ფარგლებში ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით. სამართლებრივი თვალსაზრისით შემოწმებისას, სასამართლო ხელმძღვანელობს 393-ე და 394-ე მუხლების მოთხოვნებით;

4.18. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 385-ე, 386-ე, 393-ე, 394-ე მუხლის ე1 პუნქტის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლო აუქმებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას და იღებს ახალ გადაწყვეტილებას, თუ სასამართლოს მიერ დარღვეული იქნა საპროცესო სამართლის ნორმა, რამაც არასწორი გადაწყვეტილება გამოიწვია, ან თუ გადაწყვეტილების დასაბუთება იმდენად არასრულია, რომ მისი სამართლებრივი საფუძვლიანობის შეფასება შეუძლებელია;

4.19. თუ სააპელაციო საჩივარი დასაშვებია და საქმე პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ უბრუნება, სააპელაციო სასამართლო თვითონ იღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე. იგი თავისი განჩინებით უარს ამბობს სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე ან გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით იღებს ახალ გადაწყვეტილებას საქმეზე;

4.20. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით, დადგენი— ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასების შედეგად, პალატა

მიიჩნევს, რომ სააპელაციო საჩივარი საფუძვლიანია და იგი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, უნდა გაუქმდეს ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 16 ოქტომბრის გადაწყვეტილება და მიღებული უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება; ამ-----ი და ლი— დ-----ების სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;

5. შემაჯამებული სასამართლო დასკვნა

5.1. ს-----ს სააპელაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ; უნდა გაუქმდეს ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 16 ოქტომბრის გადაწყვეტილება შვილთან და შვი—შვილშვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრის ნაწილში (გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწი—ს 2.1. და 2.2. პუნქტები) და ამ ნაწილში მიღებული უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება; ამ-----ი დ-----ს (პ/ნ.: 1-----) შვილთან - 2012 წლის 09----- დაბადებულ ლი— დ-----თან (პ/ნ.: 0-----) ურთიერთობისათვის უნდა განესაზღვროს შემდეგი წესი: ამ----- დ-----ს უნდა დაერთოს ნება, შეხვდეს შვილს, ლი— დ-----ს დედის თანხლების გარეშე, ყოველი კვირის შაბათს და კვირას, 12:00 საათიდან 18:00 საათამდე; შეხვედრა უნდა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგი—ს მიხედვით (ქ-----; მამა-შვი—ს ურთიერთობის ეს წესი უნდა გაგრძელდეს ვითარების შეცვლამდე, ე.ი. მანამ, სანამ შესაძლებელი იქნება მამასა და შვილს შორის უფრო ხანგრძლივი შეხვედრები. აღნიშნულ ურთიერთობაზე დაკვირვება, შესაბამისი დასკვნის მომზადება და სააპელაციო სასამართლოსათვის წარდგენა უნდა დაევალოს სსიპ სოციალური მ-----ს ქ-----ს განყოფილებას; უნდა განემარტოთ მხარეებს, რომ მითითებული ურთიერთობის წესის შეცვლა დამოკიდებული იქნება მათ შუამდგომლობასა და სოციალური მ-----ს ქ-----ს განყოფილების დასკვნაზე; ლი— დ-----ს (პ/ნ.: 0-----) შვი—შვილთან - 2012 წლის 09----- დაბადებულ ლი— დ-----თან (პ/ნ.: 0-----) ურთიერთობისათვის უნდა განესაზღვროს შემდეგი წესი: ლი— დ-----ს უნდა დაერთოს ნება, შეხვდეს შვი—შვილს, ლი— დ-----ს დედის თანხლების გარეშე, ყოველი კვირის შაბათ დღეს, 12:00 საათიდან 16:00 საათამდე; შეხვედრა უნდა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგი—ს მიხედვით (ქ-----);

6. საპროცესო ხარჯები

6.1. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გაწეული ხარჯები და სახელმწიფო ბაჟი, რომელთა გადახდისაგან განთავისუფლებული იყო მოსარჩელე, გადახდება მოპასუხეს ბიუჯეტის შემოსავლის სასარგებლოდ, მოთხოვნათა იმ ნაწი—ს პროპორციულად, რომელიც დაკმაყოფილებულია.

სარჩელზე უარის თქმისას სასამართლოს მიერ გაწეული ხარჯები გადახდება მოსარჩელეს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ. თუ სარჩელი დაკმაყოფილებულია ნაწილობრივ, ხოლო მოპასუხე განთავისუფლებულია სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან, სასამართლოს მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გაწეული ხარჯები სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ გადახდება მოსარჩელეს, რომელიც არ არის განთავისუფლებული სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან, სასარჩელო მოთხოვნათა იმ ნაწილს—ს პროპორციულად, რომლის დაკმაყოფილებაზედაც მას უარი ეთქვა;

6.2. დადგენილია, რომ ს-----ს სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ, შესაბამისად, ამ-----ი და ლი--- დ-----ებს ს-----ს სასარგებლოდ უნდა დაეკისროთ სააპელაციო წარმოებისათვის მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 150 ლარის ოდენობით გადახდა;

სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა

1. ს-----ს სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;

2. გაუქმდეს ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 16 ოქტომბრის გადაწყვეტილება შვილთან და შვი—შვილშვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრის ნაწილში (გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილს—ს 2.1. და 2.2. პუნქტები) და ამ ნაწილში მიღებული იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. ამ-----ი დ-----ს (პ/ნ.: 1-----) შვილთან - 2012 წლის 09----- დაბადებულ ლი--- დ-----თან (პ/ნ.: 0-----) ურთიერთობისათვის განესაზღვროს შემდეგი წესი: ამ-----ს დაერთოს ნება, შეხვდეს შვილს, ლი--- დ-----ს დედის თანხლების გარეშე, ყოველი კვირის შაბათს და კვირას, 12:00 საათიდან 18:00 საათამდე; შეხვედრა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგილს—ს მიხედვით (ქ-----);

4. მამა - შვილს—ს ურთიერთობის ეს წესი გაგრძელდეს ვითარების შეცვლამდე, ე.ი. მანამ, სანამ შესაძლებელი იქნება მამასა და შვილს შორის უფრო ხანგრძლივი შეხვედრები. აღნიშნულ ურთიერთობაზე დაკვირვება, შესაბამისი დასკვნის მომზადება და სააპელაციო სასამართლოსათვის წარდგენა დაევალოს სსიპ სოციალური მ-----ს ქ-----ს განყოფილებას;

5. განემარტოთ მხარეებს, რომ მე-4 პუნქტში მითითებული ურთიერთობის წესის შეცვლა დამოკიდებული იქნება მათ შუამდგომლობასა და სოციალური მ-----ს ქ-----ს განყოფილების დასკვნაზე;

6. ლი— დ-----ს (პ/ნ.: 0-----) შვი—შვილთან - 2012 წლის 09----- დაბადებულ ლი— დ-----ს (პ/ნ.:0-----) ურთიერთობისათვის განესაზღვროს შემდეგი წესი: ლი— დ-----ს დაერთოს ნება, შეხვდეს შვი—შვილს, ლი— დ-----ს დედის თანხლების გარეშე, ყოველი კვირის შაბათ დღეს, 12:00 საათიდან 16:00 საათამდე; შეხვედრა მოხდეს დედის საცხოვრებელი ადგი—ს მიხედვით (ქ-----);

7. ამ----ი დ-----ს (პ/ნ.: 1-----) და ლი— დ-----ს (პ/ნ.: 0-----) აპელანტის - ს-----ს (პ/ნ.: 6-----) სასარგებლოდ სოლიდარულად დაეკისროთ სახელმწიფო ბაჟის - 150 ლარის გადახდა;

8. გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს საქართველოს უზენაეს სასამართლოში საკასაციო წესით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული წესების დაცვით, მხარეთათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების ჩაბარებიდან 21 (ოცდაერთი) დღის ვადაში ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მეშვეობით;

9. გადაწყვეტილების გასაჩივრების მსურველი მხარე, თუ ის ესწრება გადაწყვეტილების გამოცხადებას, ან მისთვის ცნობი—ა გადაწყვეტილების გამოცხადების თარიღი, ვალდებულია გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწი—ს გამოცხადებიდან არა უადრეს 20 და არა უგვიანეს 30 დღისა, გამოცხადდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოში და ჩაიბაროს გადაწყვეტილების ასლი. წინააღმდეგ შემთხვევაში გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყება გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან 30-ე დღეს. ამ ვადის გაგრძელება და აღდგენა დაუშვებელია;

თავმჯდომარე

ლაურა მიქავა

მოსამართლეები:

ირმა პერანიძე

ნანა კალანდაძე